

3

Народна банка Србије

Записник о контроли

Назив и седиште банке: Национална штедионица- банка ад, Београд
Финансијски подаци на дан: 31.12.2002.
Датум почетка контроле: 07.03.2003.
Датум завршетка контроле: 24.04.2003.

ЗАКЉУЧЦИ ТЕКУЋЕ КОНТРОЛЕ

У поступку контроле утврђене су следеће незаконитости и неправилности:

1. Банка је због неправилне класификације потраживања од четири дужника мање обрачунала и накнадила на терет расхода посебну резерву за обезбеђење од потенцијалних губитака у износу од 17.207 хиљада динара што није у складу са одредбама члана 54 Закона о банкама и другим финансијским организацијама.
2. Контролом је утврђено да поједини досијеи не садрже акт о процени кредитне способности дужника и мишљење службеника која врше ову процену, да ли треба или не одобрити кредит, такође је уочено да поједини досијеи нису ажурни у погледу финансијских извештаја дужника као и у погледу аналитичких картица из књиговодства, а што је у супротности са тачком 10 Одлуке о критеријумима за класификацију билансне активе и ванбилансних ставки према степену каплативости и висини посебне резерве банака и других финансијских организација («Сл. лист СРЈ» 13 /02).

Поред горе наведеног истичемо и следеће слабости у пословању и управљању Банком као и потенцијалне ризике за Банку:

1. Пропусти код одобравања кредита становништву. Одлука о кредитној способности тражиоца кредита одређује да је тражиоц кредита кредитно способан ако месечни ануитет кредита не прелази $\frac{1}{2}$ редовне месечне зараде. Међутим, није прописано да се изврши увид у промет и стање текућег рачуна тражиоца кредита па се дешава да неко ко је константно у недозвољеном минусу добија кредит. Поред овога, не поштује се Одлука о одобравању инстант позајмица власницима динарских текућих рачуна. Одлука јасно каже да се позајмица аутоматски обнавља квартално у висини просека тромесечног редовног прилива али само под условом да текући рачун није доведен у недозвољено прекорачење у последња три месеца. Међутим, утврђено је да се позајмица продужава и оним власницима рачуна који су били у недозвољеном минусу у претходном кварталу.
2. Пропусти код класификације дужника. Банка је у појединим случајевима и поред тога што је Сектор за управљање ризицима, Служба за кредитни ризик, оценио да дужник није оперативно и финансијски стабилан, има лошу ликвидност, неадекватну кредитну способност, дужника класификовала у најбољу категорију А.
3. Четири предузећа која су постали акционари Банке у другој емисији акција, Дајнерс Клуб, Принципал, Пима и Сквadra, дошли су до учешћа од 37% у капиталу Банке. У поступку контроле је утврђено да су предузећа Дајнерс и Принципал повезана имовинским односима, пошто је једно исто физичко лице оснивач у оба предузећа. Постоји сумња да су сва четири предузећа повезана. На сумњу у повезаност ових предузећа наводе уплате из иностранства односно налогодавци уплата и основи уплата.

4. Обрачун показатеља девизног ризика није у потпуности тачан. Компјутерски програм који израчунава овај показатељ при израчунавању отворене девизне позиције не обухвата сва konta на којима је исказана актива у иностраној валути или актива у динарима са девизном клаузулом.

5. Банка неправилно израчунава показатељ ликвидности. Наиме не постоји план доспећа депозита, узетих кредита и других позиција пасиве из којег би се видело колики износ ових обавеза доспева у наредних месец дана од дана обрачуна овог показатеља.

УПРАВЉАЊЕ, РЕВИЗИЈА И ИНТЕРНА КОНТРОЛА

Управљање и руковођење

- Банка располаже адекватним управљачким информационом системом. Руководство Банке има могућност увида преко терминала у главну књигу као и друге књиговодствене евиденције. Постоје десетине разних прегледа који се свакодневно ажурирају и доступни су руководству на једноставан упит информационом систему. Свакодневно се припрема један збирни преглед најважнијих показатеља пословања и положаја Банке. Овај преглед приказује готовински ток (кумулятивно за сваки месец), стање жиро рачуна, обавезне резерве, рачуна депозита вишкова ликвидних средстава као и структуру и промену стања пласмана Банке. Такође, се приказује структура динарских и девизних депозита и њихова промена у односу на претходни дан. Сектор за управљање ризиком свакодневно доставља Генералном директору и његовим помоћницима показатеље ликвидности као и показатеље девизног ризика са сценарио анализом могућности управљања истим.
- Контролом је утврђено да обрачун показатеља девизног ризика није у потпуности тачан. Компјутерски програм који сабира одређена konta како би утврдио отворене девизне позиције необухвата сва konta на којима је исказана актива у иностраној валути или актива у динарима са девизном клаузулом. Тиме Банка нетачно исказује девизни ризик. Међутим износ на испуштеним контима није велик и не мења значајно показатељ девизног ризика. Поред тога уочени су недостаци у погледу садржаја кредитних досијеа дужника. Наиме, утврђено је да поједини досијеи не садрже акт о процени кредитне способности дужника и мишљење службеника који врши ову процену да ли треба или не одобрити кредит (пласман). Такође је уочено да поједини досијеи нису ажурирани у погледу финансијских извештаја дужника као и у погледу аналитичких картица из књиговодства, а што је у супротности са тачком 10 Одлуке о критеријумима за класификацију билансне активе и ванбилансних

дешава да исти добије кредит иако му је текући рачун непрекидно или претежно у недозвољеном минусу (партија 00-420-0007354.1; краткорочни готовински кредит).

Провером поменутих 9 партија је утврђено да су кредити правилно класификовани од стране Банке у свих 9 случајева. Међутим, утврђено је и то да Банка не обрачунава затезну камату у случају када је ануитет доспео а није одмах плаћен.

Највећи износ потраживања од правних лица исказан је по основу краткорочних кредита и краткорочних хартија од вредности у укупном износу од 291.625 хиљада динара.

У поступку контроле правилности класификације потраживања од правних лица сагласно Одлуци о критеријумима за класификацију активе и ванбилансних ставки пасиве према степену наплативости, извршена је прекласификација потраживања од четири комитента и то:

- Дајнерс Клуб Интернешенал, Београд
- Глобал Компани, Варварин
- Север, Суботица
- Ливница, Кикинда

1. Дајнерс Клуб Интернешенал

Са стањем на дан 31.12.2002. укупно потраживање Банке од наведеног комитента износи 22.833.393,22 динара и то по основу:

- краткорочног кредита	15.437.780,10
- доспелог потраживања по основу кредита	7.305.142,88
- редовне камате	48.999,72
- затезне камате	41.470,52

Исказано потраживање по основу краткорочног кредита у износу од 15.437.780,10 динара се односи на траншу кредита пуштену у течај 17.12.2002. године по Уговору о краткорочног револвинг кредиту од 14.11.2002. године. Према подацима из уговора Банка одобрава краткорочни револвинг кредит за куповину девизних средстава кориснику- Дајнерс Клуб Интернешенал Београд у износу од 24.478.760,00 динара што представља динарску противвредност ЕУР 400.000,00 по средњем курсу НБС на дан закључења Уговора, зависно од пословне политике, расположивих средстава Банке и редовног измирења доспелих обавеза од стране корисника за период од 360 дана почев од дана закључења Уговора о пословној сарадњи, односно 12.11.2003. године. Средства кредита се пуштају сукцесивно у складу са налогом корисника кредита. Корисник се обавезује да сваку траншу кредита врати Банци најкасније у року од 15 дана од дана коришћења кредита. Каматна стопа износи 1,3% на месечном нивоу. Као инструмент обезбеђења уредног враћања кредита корисник је доставио Банци 5 бланко потписаних акцептних налога.

Контролом је извршен увид у финансијске извештаје за 2001. и 2002. годину (биланс стања и биланс успеха). Предузеће Дајнерс Клуб је приказало нето добит у билансу успеха за 2001. и 2002. годину и то 307 и 488 хиљада динара респективно.

Међутим, у билансу стања за 2002. годину је приказан губитак текуће године од 2.416 хиљада динара.

Ако поредимо биланс стања за 2002. у односу на 2001. годину примећујемо велики раст сталних средстава у износу од 82.419 хиљада динара односно за 291% и то највише услед раста учешћа у капиталу повезаних правних лица у износу од 59.614 хиљада динара. У изворима средстава је дошло до раста капитала у износу од 29.807 хиљада динара или 107%, као и огромног раста краткорочних кредита за 157.566 хиљада динара или 1.164%, док су опале позиције добављача у износу од 64.510 хиљада динара или 87% и осталих краткорочних обавеза у износу од 41.863 хиљада динара или 42%.

Дајнерс Клуб има неповољну структуру укупних извора средстава јер позајмљени извори чине 81% укупних извора, а капитал само 19%. На овај податак се надовезује изразито неповољна структура позајмљених извора јер су они у потпуности краткорочни.

Дугорочна и краткорочна финансијска равнотежа је изразито погоршана у 2002. години услед коришћења краткорочних кредитних извора за дугорочне пласмане у повезана правна лица. Негативан нето обртни фонд износи од 55.771 хиљада динара.

Ликвидност предузећа је слаба у обе анализиране године са трендом погоршања. Ликвидност првог степена је изузетно ниска и износи 2,65%. Ликвидност другог степена износи 49,32% уместо стандардних 100%, а трећег степена 76,66% уместо стандардних 200%.

Коефицијент обрта купаца је изузетно низак и износи 0,94% што значи да је период наплате продатих производа 387 дана. Коефицијент обрта добављача је доста бољи и износи 5, па је период плаћања добављача 73 дана.

Из горе наведеног се може закључити да предузеће Дајнерс Клуб има слаб финансијски положај и високо је задужено краткорочним кредитима што све доводи у питање способност овог предузећа да редовно измирује своје краткорочне обавезе према Банци.

Банка је и поред тога што је Сектор за управљање ризицима, Служба за кредитни ризик, оценио да комитент није оперативни и финансијски стабилан, има лошу ликвидност I, II и III степена, неадекватну кредитну способност, потраживање од наведеног комитента класификовала у категорију А. Имајући у виду рочну неусклађеност појединих елемената aktive и пасиве, незадовољавајући финансијски положај дужника као и неадекватност токова готовине са аспекта измиривања обавеза, потраживања од овог комитента су контролом померена у нижу категорију В, сходно одредбама тачке 5 под 3 Одлуке о критеријумима за класификацију aktive и ванбилансних ставки према степену наплативости и висини посебне резерве банака и других финансијских организација (Сл.лист СРЈ бр. 39 од 12.07.2002. године)